

DOI 10.36074/logos-13.03.2026.036

ТИПОЛОГІЯ ТЕКСТУ ЯК ЧИННИК ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Форманюк Оксана Леонідівна¹

1. канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології
Київський національний лінгвістичний університет, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0001-5838-5896

У сучасному перекладознавстві переклад розглядається як складний комунікативний процес, що передбачає взаємодію мовних, прагматичних та культурних чинників. Оскільки переклад є результатом мовно-текстової операції особливого типу, покликаної забезпечити відтворення тексту оригіналу мовою перекладу, важливого значення набуває попередній аналіз вихідного тексту, зокрема визначення його типу, функції та жанрових характеристик [2]. Особливої актуальності це питання набуває під час перекладу фразеологічних одиниць, оскільки їхнє значення та функціонування значною мірою залежать від контексту. Фразеологізми виконують не лише номінативну, а й експресивну та прагматичну функцію, що може змінюватися залежно від типу тексту.

Однією з найбільш відомих класифікацій текстів у перекладознавстві є типологія текстів Катаріни Райс, яка розрізняє три основні типи текстів: інформативні, експресивні та оперативні [3]. Інформативні тексти спрямовані передусім на передачу фактів і знань. Для них характерна домінуюча роль змісту, тоді як мовна форма має другорядне значення. До цього типу належать наукові тексти, довідкові матеріали, офіційні документи тощо. Експресивні тексти орієнтовані на художнє вираження авторського задуму, тому в них важливу роль відіграють стилістичні та естетичні характеристики мовлення. До цього типу належать різні жанри художньої літератури. Оперативні тексти спрямовані на вплив на адресата та стимулювання певної поведінки; у них домінує апелятивна функція. Прикладами таких текстів є рекламні повідомлення, політичні виступи та пропагандистські тексти.

섹션 20.

PHILOLOGY AND JOURNALISM

Ця типологія має важливе значення для перекладознавчого аналізу, оскільки дозволяє визначити функціональну домінують тексту та орієнтувати перекладацькі рішення на комунікативну мету. Водночас текстові жанри розглядаються як конвенційні моделі мовленнєвої комунікації, що формуються в межах певної мовної спільноти та визначаються комунікативними потребами суспільства [1]. Фразеологічні одиниці відіграють важливу роль у формуванні образності та експресивності тексту, а їхні функції можуть істотно відрізнитися залежно від типу тексту. В інформативних текстах вони використовуються обмежено та виконують переважно номінативну функцію. Натомість у публіцистичних і медійних текстах фразеологізми часто набувають експресивного й оцінного значення.

Особливий інтерес становлять фразеологічні одиниці з гастрономічним компонентом, які активно використовуються в політичному та медійному дискурсі для створення образності, іронії або сатири. Наприклад, фразеологізми *jemandem die Suppe versalzen*, *jemandem Honig um den Mund schmieren*, *jemandem reinen Wein einschenken* можуть використовуватися для метафоричного опису політичних або соціальних процесів.

Важливу роль у перекладацькому процесі відіграє також культурний контекст тексту, адже культура охоплює систему знань, норм і моделей поведінки, необхідних для адекватного розуміння комунікативної ситуації та інтерпретації тексту. Вибір перекладацької стратегії значною мірою залежить від типу тексту, оскільки переклад передбачає два основні етапи – аналіз вихідного тексту та синтез тексту перекладу [4]. Саме на етапі аналізу перекладач визначає функціональні характеристики тексту. У публіцистичних текстах, де фразеологізми виконують експресивну або прагматичну функцію, перекладач повинен зберігати їхній стилістичний ефект. Це може вимагати використання функціональних або культурних відповідників у мові перекладу. У наукових або інформативних текстах, навпаки, фразеологізми можуть передаватися описово, щоб уникнути стилістичної невідповідності.

Таким чином, переклад фразеологізмів тісно пов'язаний із функціональною доміною тексту та комунікативною метою повідомлення. Типологія текстів відіграє важливу роль у перекладацькому аналізі та безпосередньо впливає на вибір перекладацької стратегії. Особливо це стосується перекладу фразеологічних одиниць, функціонування яких залежить від типу тексту та комунікативної ситуації. Урахування типу тексту, жанру та прагматичних характеристик повідомлення дозволяє перекладачеві адекватно передавати не лише зміст, а й стилістичні та експресивні особливості фразеологізмів. Це підтверджує, що типологія текстів є важливим

інструментом формування перекладацької компетентності та має значний потенціал для подальших досліджень у галузі перекладознавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Brinker, K. (2010). Linguistische Textanalyse: Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. Erich Schmidt Verlag.
- [2] Kade, O. (1968). Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung. Verlag Enzyklopädie.
- [3] Reiss, K. (1971). Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik: Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen. Hueber.
- [4] Wills, W. (1977). Übersetzungswissenschaft: Probleme und Methoden. Klett.

